

Tadeusz Reyman

Zabezpieczenie odkrywek w Igołomii

Ochrona Zabytków 1/2, 86-87, 96

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZABEZPIECZENIE ODKRYWEK W IGOŁOMII

TADEUSZ REYMAN

W odkryciach dokonanych w latach 1946—47 w gm. Igołomia, wyłonił się problem ochrony i konserwacji odkrytych tamże pieców garncarskich z IV w. po Chr. — Jak i przy ochronie innych zabytków, zagadnienie streszcza się nie tylko do tego, by zabytki nie zostały zniszczone, ale także by chociaż we fragmentach na miejscu były widoczne i udostępnione. Kto zapoznał się bliżej z odkrytymi obiektami, dla tego jasnym jest, że ochrona przez przeniesienie obiektu do muzeum nie wchodzi tu w rachubę z powodów następujących:

1) Obiekt w postaci pieca garncarskiego jest okazem dużym, którego normalne sale wystawowe pomieścić by nie mogły.

2) Jak wykazały próby, ze względu na wielką kruchość materiału nie udaje się również rozbiórka na fragmenty dla późniejszego zmontowania całości. Efektowny obiekt w czasie rozbierania ulega rozsypaniu, które uniemożliwia rekonstrukcję.

3) Najważniejszym jednak argumentem jest fakt, że nie jedynie piec stanowi właściwy obiekt zabytkowy, ale także przylegająca jama przypieczowa od strony wlotów paleniskowych. Oba człony, piec i jama przypieczowa obejmuje przestrzeń dużą i ściśle związaną z brzegiem dawnej Wisły.

Konieczność więc konserwacji „in situ” nie może ulegać żadnym wątpliwościom. Również bezsprzeczna jest konieczność badania tego rodzaju obiektów, które chronologicznie są umiejscowione w najmniej rozświetlonym okresie przedhistorycznym (IV—VII w. po Chr.), bliskim czasom krystalizowania się państwa polskiego.

Stwierdzono, że piece występują na terenie gminy Igołomia w dużej masie (Tropiszów, Zofipole, — 23 naukowo zbadano, z tego w Zofipolu 19, w Tropiszowie 4). Wiemy, że odcinek zbadany jest małą częścią terenu, który zajmuje ta przedhistoryczna osada przemysłowa. Nie jest wykluczone, że ilość ich bardzo znacznie się zwiększy.

Problem konserwacji Igołomii przypomina trudności w Biskupinie, ale tak w jednym jak i w drugim wypadku musimy dojść w konserwacji do realizowania muzeum w terenie.

W ścisłym porozumieniu z Urzędem Konserwatorskim krakowskim ustalono sposób konserwacji najlepiej zachowanego z dotąd odkrytych i na najwyższym technicznym poziomie postawionego pieca nr 5 i najmniejszego, wyjątkowo jednopaleniskowego pieca nr 6. Ponieważ w czasach przedhistorycznych, nad piecami musiała się znajdować obudowa drewniana chroniąca od opadów atmosferycznych, więc i obecnie postanowiono wznieść taką budowę, nie rażącą nowoczesnością, a równocześnie solidną. — Będzie to rodzaj pawilonu dREW-

Ryc. 62. Igołomia.
Widok pieca nr 5 od
strony jamy przy-
piecowej.

nianego o kon-
strukcji sumiko-
wo-łatkowej na
podmurówce ka-
miennej, krytego
słomą, z dużą jed-
nak ilością świa-
tła górnego, umoż-
liwiającego oglą-
danie zabytku.

Pod tym pawilonem znajdować się będą odpreparowane piece nr 5 i 6 z miejscem odgrodzonym balustradą dla zwiedzających. Powyższy sposób ochrony zabezpieczy zabytki przed złośliwym niszczeniem w nieogrodzonej parceli odsuniętej od zabudowań mieszkalnych, osłoni od zamakania i zaśnieżenia, pozwoli na zwiedzanie tego obiektu przez wycieczki, da wreszcie możliwość obserwacji trwałości pieców i jam przypieczowych w warunkach zbliżonych do tych, jakie w czasach przedhistorycznych istniały i udostępni je specjalistom prowadzącym badania. Sam budynek drewniany będzie zarazem dydaktycznym modelem konstrukcji sumikowo-łatkowej używanej w przedhistorycznym budownictwie Biskupina i mógłby być ewentualnie w wypadku odkrycia jeszcze lepiej w pobliżu zachowanych pieców, przeniesiony nad inny obiekt.

Ponieważ w ten sposób nie tylko same piece, ale i ich tło, położenie na dawnym brzegu Wisły żywo będzie przemawiać, więc pierwszy tego rodzaju eksperyment będzie bardzo pouczający. Nie jest także bez znaczenia fakt, że tak sama miejscowość, jak i powiat nie tylko nie zostaje pozbawiony zabytku, ale ma duże możliwości stworzenia w Igołomii atrakcyjnego punktu wycieczkowego i przysporzenia powiatowi miechowskiemu i tej miejscowości dorobku kulturalnego.

Zofipole jest niewątpliwie predystynowane dla stworzenia „Muzeum terenowego“ względnie „Parku muzealnego zabytków przedhistorycznych“. W bezpośrednim sąsiedztwie odkrytej, fabrycznej osady garncarskiej, wzdłuż brzegów Prawisły, w pasie szerokości kilkudziesięciu metrów, wprost tłoczą się stanowiska różnych kultur przedhistorycznych. Nie wydaje się przeto rzeczą trudną stworzyć pod Krakowem „Muzeum terenowe“ reprezentujące w swych pawilonach ciekawe odkrycia „in situ“ z zakresu wszystkich epok przedhistorycznych. Dało by to więcej aniżeli daje „Skansen“ czy też luźny martwy rezerwat. Sprawa ta nadaje się do szczegółowego wypracowania.

struction de la basilique de San Lorenzo fuori le mura.

La reconstruction des monuments de la Campagne présente bien des problèmes, notamment pour le Duomo de Benevento et pour Pompéi fortement endommagée.

Les travaux de conservation consistaient tout d'abord à assurer provisoirement, après quoi on restaura progressivement. On fit tout le possible pour conserver les parties originales, soit en renforçant les murs à l'aide d'„injections“ de ciment, soit en redressant les murs courbés par le souffle des explosions. Lorsque ces moyens s'avéraient insuffisants, on démolissait, mais auparavant on prenait des croquis, des photographies et des mesures, on numérotait. Puis, après avoir renforcé les fondations, on remettait le tout en place. Si le mur était entièrement éboulé, on opérait une sélection minutieuse des décombres et l'on reconstruisait le mur avec les matériaux ainsi obtenus. On tirait profit de toutes les parties d'architecture et de décoration retrouvées et l'on remplaçait celles qui manquaient — ce qui est aisé à distinguer.

PRÉSERVATION DES FOURS DE POTIERS DE IGOŁOMIA.

En 1946—47, on a découvert à Igołomia (voiv. de Cracovie), des fours de potiers qui remontent au IV—VII s. après J—C. Étant donné leur caractère, il est devenu nécessaire de les conserver „in situ“. Comme, à l'époque préhistorique, il devait y avoir au-dessus des fours une construction en bois, pour les préserver des intempéries, on a décidé d'élever des

sortes de pavillons en bois à poutres horizontales, sur un soubassement de maçonnerie, couverts de chaume, très éclairés par le haut. L'auteur fait de plus remarquer que les fours découverts ne sont qu'un fragment d'une grande station préhistorique industrielle, de la commune d'Igołomia.

CHRONIQUE

Le Congrès des Intellectualistes à Wrocław. Au Congrès mondial des Intellectualistes à Wrocław, des représentants de l'histoire de l'art et des musées, des conservateurs, tels que le prof. Ranuccio Bianchi Bandinelli, conservateur à Rome, se trouvaient parmi les participants. D'entre les savants polonais, le dr. St. Lorentz, Directeur Général des Musées et de la Protection des monuments, prit une part active au Congrès.

Le Prof. Linus Birchler à Cracovie. Dans les derniers jours d'août dernier, le Conservateur Général de Suisse est venu en Pologne. Il a visité tous les principaux centres de conservation de Pologne en commençant par Wrocław. Il a pris ensuite connaissance des travaux de conservation de Cracovie, notamment de l'autel de Guy Stwosz. Il s'est rendu dans la suite à Varsovie, à Gdańsk et à Poznań (découvertes de conservation). Notre hôte est rempli d'admiration pour l'étendue et le tempo de conservation et a sincèrement loué la manière dont ces travaux sont exécutés. Il est probable que l'un des prochains numéros de „Ochrona Zabytków“ apporte à nos lecteurs les impressions du dr. L. Birchler.

CENA 150.—

Warunki prenumeraty: prenumerata roczna — 450 zł. — Prenumeratę przyjmuje Administracja: Kraków, ul. Bracka 6, Spółdzielnia Pracy i Użytkowników „Czytelnik“. — Konto P. K. O. Kraków IV-5162.
Wysyłka w prenumeracie następuje po dokonaniu przedpłaty.

M-45464 — Papier kl. V, 70 × 100 ilustr. 90 g

PKZG, Kraków, Wielopole 1 — 2.000 — Zam. 1096 — VIII. 48.